

**Ewa Solarczyk-Ambrozik, Monika Christoph,
Renata Konieczna-Woźniak (red.), *Edukacja dorosłych
a planowanie karier edukacyjno-zawodowych*,
Seria Psychologia i Pedagogika, nr 324,
Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2020, ss. 340**

W 2020 r. ukazała się publikacja zbiorowa na temat edukacji dorosłych w kontekście planowania karier edukacyjno-zawodowych. Monografia obejmuje 21 artykułów bazujących na współczesnych teoriach kariery i koncepcjach edukacji człowieka dorosłego, przygotowanych przez 24 autorów.

Publikacja *Edukacja dorosłych a planowanie karier edukacyjno-zawodowych* składa się z dwóch części. Pierwsza z nich, opatrzona tytułem: *Wielowątkowy wymiar edukacji dorosłych. Edukacja dla kariery* obejmuje m.in. zagadnienia dotyczące przeobrażeń pracy, zmiany wzorów przebiegu karier, planowania karier edukacyjno-zawodowych, indywidualistycznych i kolektywistycznych orientacji kariery młodzi akademickiej, społeczno-kulturowych (re)konstrukcji LLL, indywidualnych doświadczeń uczenia się w retrospekcji dorosłych, kryzysu edukacji formalnej, edukacyjnych obiektów w cyberparkach, zagadnień PEU-s, kształcenia dorosłych w sektorze szkolnictwa zawodowego, koncepcji *d-learningu* i LLL we współczesnych Chinach, przestrzeni wirtualnej jako miejsca samokształcenia współczesnych nauczycieli oraz kwestii radzenia sobie ze stresem przez pracowników.

Jak wskazują w „Słowie wstępnym” Redaktorki monografii, obie części publikacji mają komplementarny charakter. Druga część, zatytułowana: *Współczesne przestrzenie edukacyjno-zawodowe a planowanie karier. Kariera dla edukacji* domyka perspektywę wzajemnych zależności kariery i edukacji. To właśnie w tej części autorzy skupili się na zagadnieniach przestrzeni edukacyjno-zawodowych i planowania karier, sytuując swoje analizy w różnych kontekstach: empowermentu, kariery (w) starości,

potrzeby budowania dwustronnej relacji między pracodawcą a pracownikiem, (re)konstrukcji *work-life balance* – za sprawą pokoleń na rynku pracy, scenariuszy przyszłości pracy, zarządzania talentami, rozumienia chaosu zawodowego na rynku pracy, psychologicznych uwarunkowań decyzji przedsiębiorczych, poradnictwa obywatelskiego na tle poradnictwa całościowego oraz funkcjonowania młodych dorosłych z ADHD/ADD wobec wyzwań rynku pracy.

Przyjrzyjmy się zawartości publikacji, dokonując syntetycznego przeglądu treści poszczególnych artykułów. Kanwą dla wielu opracowań tej monografii stanowi tekst Ewy Solarczyk-Ambrozik. Autorka wpisuje problematykę edukacji dorosłych i planowania karier w szereg zmian technologicznych i wynikające z nich wyzwania dla całościowej edukacji człowieka dorosłego, głównie w kontekście kompetencyjnego wymiaru planowania karier edukacyjno-zawodowych. Znajdziemy tu także odwołania do nowej roli edukacji uniwersyteckiej, z uwzględnieniem dopasowania edukacji akademickiej do rynku pracy („studentocentryczne modele kształcenia”).

Agnieszka Cybal-Michalska ukazuje *dychotomię indywidualizmu i kolektywizmu*, m.in. na podstawie badania wśród młodzieży akademickiej ostatnich lat studiów, będących w procesie tranżycji z edukacji na rynek pracy.

Analizę pojęcia *lifelong learning* opracował Zbyszko Melosik, który podkreśla, że i ta kategoria pojęciowa podlega nieustannym konstrukcjom i rekonstrukcjom. Z. Melosik prezentuje cztery autorskie typy współczesnego praktykowania *LLL*: tradycyjny, neoliberalno-korporacyjny, popkulturowy i zorientowany na pasję, pokładając w tym ostatnim nadzieję na urzeczywistnienie się jednostki w wymiarze swego życiowego rozwoju.

Indywidualne doświadczenia uczenia się w retrospekcjach dorosłych urodzonych w latach 60. XX wieku to analiza całościowych doświadczeń edukacyjnych autorstwa Zofii Szaroty. Przedstawiając wyniki badań w ramach studium wielokrotnego przypadku, autorka podkreśla znaczenie wiedzy kontekstowej dla zrozumienia doświadczeń życiowych.

Obecne problemy *edukacji formalnej* jawią się jako jedna z głównych barier całościowego uczenia się w tekście Zdzisława Wołka. Autor skupia się na *symptomach kryzysu* podstawowej ścieżki edukacyjnej, wskazując na konsekwencje, poczynając od bierności edukacyjnej po zakończeniu edukacji formalnej, a kończąc na marginalizacji społecznej i zawodowej.

Edukacyjne obiekty w cyberparkach to kolejne niezwykle interesujące zagadnienie, które przygotował zespół autorski w składzie Agnieszka

Kruszwicka, Maria Duszczak, Michał Klichowski. Dotyczy ono edukacji łączącej nowe technologie z przestrzeniami miejskimi. Wskazuje na potencjał edukacyjny obiektów takich jak np. mapy podróży edukacyjnych, cyfrowe drzewa czy cyfrowe ławki.

O roli poradnictwa kariery w procesie potwierdzania efektów uczenia się (PEU) osiągniętych poza systemem formalnym możemy przeczytać w artykule Anny Bilon. Artykuł stanowi wyjątkowo ważny głos w poszukiwaniu rozwiązań i korzyści płynących ze stosowania procedury PEU na uczelniach w Polsce, ze szczególną rolą poradnictwa kariery w tym procesie.

Kolejny tekst, autorstwa Joanny Kozielskiej, traktuje o *kształceniu dorosłych w sektorze szkolnictwa zawodowego*, na podstawie wiedzy teoretycznej oraz sondażu diagnostycznego prowadzonego przez autorkę cyklicznie od 2016 roku.

Anna Mańkowska omawia w swoim opracowaniu wyzwania chińskiej edukacji, nierównomierny rozwój koncepcji *d-learningu* oraz problemy z dostępnością do całościowego kształcenia na terenie Chin.

Sylwia Polcyn zarysowała w tekście o *przestrzeniach wirtualnych jako miejscach samokształcenia współczesnych nauczycieli* taką rzeczywistość, która stawia specyficzne wymogi pracy z pokoleniem cyfrowych tubylców, podkreślając jednocześnie rolę edukacji pozaformalnej w samodoskonaleniu się nauczycieli.

Ostatnim tekstem pierwszej części publikacji jest artykuł Żanety Garbacik na temat *edukacji w zakresie radzenia sobie ze stresem jako aktualnej potrzeby pracowników*, w którym autorka proponuje działania zmierzające do nabywania kompetencji niezbędnych osobom aktywnym zawodowo.

W drugiej część prezentowanej monografii jako pierwszy został zamieszczony artykuł Małgorzaty Rosalskiej dotyczący empowermentu *jako strategii wzmacniania zasobów karierowych*. Autorka skupia się na możliwościach wykorzystania empowermentu w pracy doradczej, podkreśla dopasowanie tej koncepcji do idei całościowego uczenia się i poradnictwa.

Renata Konieczna-Woźniak poświęciła swoje opracowanie tematowi *kariery (w) starości i satysfakcji z życia, czyli sukcesowi sukcesów*, łącząc tym samym następujące kategorie: kariera, sukces, satysfakcja z życia i starość. W artykule wyodrębniono także trzy ujęcia tematu: „kariery starości” ze względu na wydłużanie się średniej długości życia, kariery realizowanej w starości oraz całościowej kariery, ze swoimi sukcesami i porażkami.

Monika Christoph przedstawiła potrzebę budowania *dwustronnej relacji między pracownikiem a pracodawcą*. Analizowane zjawisko zostało

przedstawione m.in. w kontekście zmian w sferze pracy zawodowej, cyfrowego nomadyzmu oraz współczesnych kierunków w zakresie rozwoju zawodowego.

Artykuł pt. *(Re)konstrukcja Work-Life Balance vs pokolenia na rynku pracy*, autorstwa Anny Wawrzonek, to analiza podejść do polityki równoważenia obowiązków zawodowych i prywatnych oraz przedstawienie nowych „nieopozycyjnych” koncepcji: *work-life integration* albo *work-life blending*, głównie z perspektywy różnic pokoleniowych w podejściu do pracy.

Magdalena Barańska, omawiając w swoim artykule kwestię *scenariuszy przyszłości pracy*, wskazuje na ich rolę jako *katalizatora zmian w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego i poradnictwa kariery*, proponując własne rozwiązania w tym zakresie.

Opracowanie Joanny Szłapińskiej zostało oparte głównie na badaniach empirycznych dotyczących polityki personalnej w zakresie *zarządzania talentami* w firmie GSK Pharmaceuticals Sp. z o.o. w Poznaniu, które prowadzą do wniosków o konieczności wprowadzania formalnych systemów efektywnego zarządzania talentami.

Violetta Drabik-Podgórna w swojej publikacji dokonała analizy zjawiska *chaosu zawodowego na rynku pracy*, rozważając *możliwości i ograniczenia pomocy w planowaniu kariery*, czyli wyzwania stojące współcześnie przed działaniami doradczyimi.

Artykuł współautorstwa Izabeli Cytlak i Joanny Jarmużek skupia uwagę czytelnika na wynikach międzynarodowych badań własnych prowadzonych wśród polskich, hiszpańskich i norweskich studentów w zakresie *psychologicznych uwarunkowań decyzji przedsiębiorczych*.

Celem artykułu Anny Kławsień-Zduńczyk jest analiza *poradnictwa obywatelskiego* w kontekście poradnictwa całościowego, z uwzględnieniem genezy tego zjawiska w Polsce oraz usług świadczonych obecnie.

Drugą część monografii zamyka artykuł Sonii Wawrzyniak o *specyfice funkcjonowania młodych dorosłych z ADHD/ADD w kontekście wyzwań współczesnego rynku pracy*.

Należy podkreślić, że tak szeroki przegląd zagadnień, problemów szczegółowych, wskazuje na wysoki potencjał teorii twórczy współczesnych studiów nad edukacją dorosłych oraz studiów karierowych. Różnorodność tematyki podjętej w prezentowanej monografii inspirowała do re-

fleksji i dalszych badań nad teoriami oraz praktyką edukacji dorosłych i planowania kariery.

Sławomir Szymczak

<https://orcid.org/0000-0001-6614-8479>

Instytut Badań Edukacyjnych

